

316 (082)

У 74

ІНФОРМОЕНЕРГЕТИКА

ІІІ-ГО ТИСЯЧОЛІТТЯ:

СОЦІОЛОГО-СИНЕРГЕТИЧНИЙ

ТА МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИЙ

ПІДХОДИ

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

**КИЇВ-КРИВИЙ РІГ
2003**

яка наповнена та зв'язана інформоенергією космічного, географічного, психобіосоціокультурного, кіберінтерактивного та іншого змісту та характеру. Це різміття інформовипромінювань перетворюється свідомістю людини в інтегрований вид енергії – життєву енергію соціуму, яка може носити як позитивний - інфлайтний, так і негативний – індактивний характер через полярність та дуальність світобудови. "Рівень інфлайтності у людини (соціуму) є виміром його життєвої енергії, гуманно орієнтованої сили, життєстійкості, а значить і інтегративною основою, базовою детермінантою його адаптаційної можливості до різних видів перетворювань, трансформацій, потрясінь [1, с.65]

На наш погляд, свідомість кожного суб'єкту соціуму є відкритою системою, яка має здатність поглинати в себе всі потоки інформації що її оточують. Особливо це стосується старшокласників, свідомість яких знаходиться у стадії формування і становлення. Ці інформоенергетичні потоки випромінюються сім'єю, школою (вчителями), друзями, мас-медіа, адже вони є носіями певної енергії, що концентрується в конкретній вербальній інформації.

Так, велику роль у визначенні настрою і світогляду підлітка відіграє сім'я, бо саме батьки мають можливість ще з раннього віку закласти своїй дитині ті основи морально-етичних цінностей, які в майбутньому стануть орієнтиром для формування її світоглядної позиції.

Крім того, підлітки навчаються у школі, постійно отримуючи нові потоки інформації. Вчителі, що надають їм ці знання, часто не відповідають тим вимогам, які необхідні для виховання учнів як особистостей. Адже соціально-емоційний стан вчителя та енергія, яку він носить у собі і яка через інформаційні поля передається оточуючим, неодмінно впливає на процес виховання та

навчання. Так, сьогодні в суспільному житті відчувається нестача позитивної, інфлайтної енергії, яка б підживлювала інформоенергетику вчителя для подальшого її передання учням, тому педагогі невідко перебувають у поганому психологічному настрої, що позначається на якості їх праці, а, відповідно, і на свідомості школярів, з якими вони працюють.

Друзі того чи іншого підлітка також справляють на нього великий вплив. Інколи підлітки потрапляють в оточення, що тисне на них. У такому випадку бажання виділитися, чимось відзначитись у певному колі друзів, а дуже часто і просто залишитись у ньому, спонукає їх йти девіантним шляхом, який, скажімо, домінує в ньому.

Здебільшого деформуючу функцію виконують в наш час ті мас-медіа, що спрямовують у свідомість підлітків та молоді негативну інформацію про війни, злочини, насильство.

Тому ми дійшли висновку, що криза духовних цінностей, яка має місце в нашому суспільстві, продовжується і містить серйозну загрозу його соціальної стабільності. Для запобігання цій ситуації, діяльність всіх інституцій має будуватися на інфлайтній- створювальній, позитивній інформоенергетиці, що відтворює і поглиблює духовні та інтелектуальні джерела людства в цілому та українського народу зокрема.

Література

1. Лобанова А.С., Прилипенко В.Д. Инфлайтная энергия как детерминанта адаптационной способности людей в трансформирующемся обществе//Информоенергетичні технології адаптаційних процесів життєдіяльності на початку III-го тисячоліття: Збірник наукових праць. – Київ – Кривий Ріг: ЗАТ "ЗТНВФ"КОЛО", 2001.- С.59-66.

Грабовець І.В.

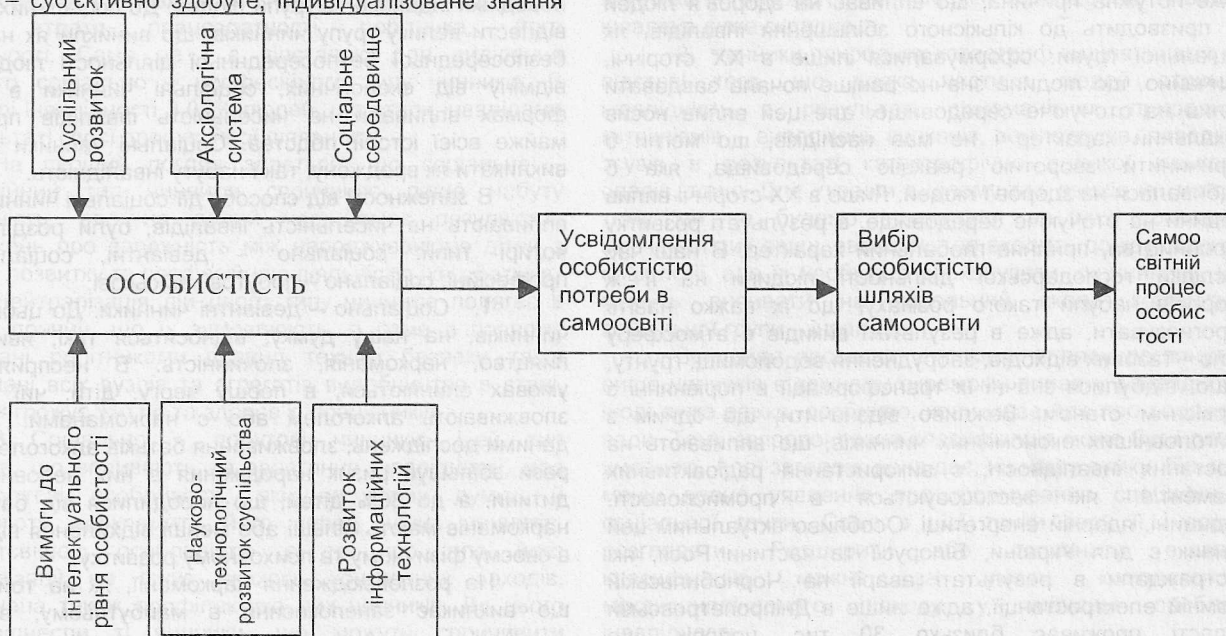
САМООСВІТНІ СИНЕРГЕТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОЛОДИХ ФАХІВЦІВ

Соціальна спрямованість та соціальний потенціал особистості вимагають уваги з боку суспільства, свідомого управління таким соціальним явищем як самоосвіта. Суспільству не може бути байдуже, як людина скористається наданими їй можливостями для самореалізації, адже саме суспільство зацікавлене в особистісній самоосвіті молодого фахівця, яка відповідатиме суспільним інтересам, тобто суспільно схвалювана, суспільно позитивна. Оскільки самоосвітня діяльність (а під самоосвітою ми розуміємо вид вільної цілеусвідомленої діяльності особистості, який характеризується її рефлексуючим вибором та спрямованим на задоволення потреб в соціалізації, самореалізації, підвищенні культурного, освітнього, професійного та наукового рівнів, отриманні задоволення від реалізації особистістю її духовних потреб) здійснюється не спонтанно, а свідомо й цілеспрямовано, то саме це дає підстави говорити про наявність в її побудові сукупності способів, засобів, чинників та етапів самостійної роботи індивіда, що входить до поняття соціальної технології. Технологічний підхід - достатньо поширений спосіб пізнання соціальних явищ. Технологія (від гр. *techné* – мистецтво, майстерність, вміння, *logos* - вчення) – "сукупність операцій, здійснюваних певним чином" [1]. Поняття соціальної технології активно використовується в різноманітних галузях знання, в тому числі і в дослідженнях освіти. "В загальному вигляді соціальну технологію можна визначити як спосіб організації факторів людської діяльності по досягненню поставлених цілей. Вона підтримує регуляцію факторів діяльності людини, колективу, групи, задає їм необхідного режиму функціонування" [2]. Для визначення

шляхів реалізації самоосвіти необхідно розуміти, що соціальна технологія виникає природним шляхом, але й може бути штучно спроектованою. У природному вигляді вона являє собою штучно опосередковану, доцільну, оптимізовану сукупність дій, яка постійно повторюється і яка, з одного боку, виступає механізмом саморегуляції суб'єкту, а з іншого – способом адаптації його до соціального оточення, що упорядковує відносини "індивід – соціальна група - соціум". Характер реконструкції соціальної технології, що неадекватно змінилася у відповідності до зовнішніх умов, визначається як загальним соціокультурним контекстом її існування, так і конкретними зусиллями управлінських структур в рамках соціальної політики суспільства. Дослідження технологічних закономірностей процесу самоосвіти дозволяє не лише оптимізувати розвиток освітньої сфери, але й впливати на структуру духовного життя суспільства. Особистість засобами самоосвіти формує свою власну "картину світу", власну сферу знання, яка забезпечує самозбереження і саморозвиток її носія. Особливість цієї картини світу полягає в тому, що вона в цілому не суперечить тенденціям розвитку соціуму і представляє собою інтерпретоване в рамках специфічного індивідуального досвіду знання щодо основних соціальних цінностей. Тому технології самоосвітнього процесу особистості можна розглядати як механізми саморегуляції знання індивідом, а в цьому проявляється синергетичний аспект соціальних технологій в самоосвіті. Необхідно зазначити, що технологія побудови самоосвітньої діяльності - це лише принципова схема, за якою об'єктивним чином розгортається у часі процес відтворення знання

особистістю. Самоосвітня технологія як така розробляється і планується індивідом, але іноді вона лише містить у собі елементи планування на окремих етапах діяльності особистості. Конкретна синергетична самоосвітня технологія визначається мірою цілеспрямованості суб'єкта, інтереси якого вона відбиває, відповідністю обраних способів та засобів їх реалізації об'єктивним можливостям щодо досягнення мети. В синергетичній технологічній структурі самоосвітнього процесу, на нашу думку, можна виокремити два основні рівні – загальний та специфічний. У першому випадку мається на увазі загальна характеристика технологічного циклу побудови будь-якого самоосвітнього процесу в цілому. У другому – загальна технологія варіює залежно від особливостей того чи іншого типу чи різновиду самоосвітнього процесу та конкретної ситуації, обставин і чинників. Останній, специфічний рівень передбачає практично необмежене коло спеціальних технологій, але й у цьому майже необмеженому колі самоосвітніх технологій можна, на нашу думку, виокремити декілька найбільш узагальнених, а тому найчастіше працюючих моделей. По-перше, це професійна модель. Вона пов'язана з формуванням та соціальною регуляцією професійної сфери знання особистості. Сучасний розвиток науки та освіти привів до ускладнення знання, засобів та способів його передачі; формування техносередовища висунуло нові вимоги до самоосвітньої активності особистості, і ця активність стала показником рівня засвоєння індивідом передових технологій та оптимальності його включення в інформаційний простір. Діяльність особистості за професійною моделлю самоосвіти орієнтована на практичний результат, а підсумком самоосвіти стає конкурентноздатність її суб'єкту. Особистість у своїй діяльності орієнтується на еталонні знання та норми і раціонально будує процес самоосвіти. Результативним процес самоосвіти у даному випадку можна вважати тоді, коли особистість, що займалася самоосвітою, підвищила свій професійний рівень та конкурентноздатність на ринку праці. Самоосвітній процес особистості за цією моделлю є циклічним і продовжується до кінця професійної діяльності особистості або до вичерпності її життєвих ресурсів. По-друге, культуроцентриська модель самоосвіти, яка представляє собою регуляцію індивідуального знання відносно до групового та соціального знання у культурному середовищі. В плані організації ця технологія у своїй більшості імпровізаційна, її мета – суб'єктивно здобути, індивідуалізоване знання

та позитивний динамічний розвиток індивідуальних якостей особистості. Дана модель передбачає вільний вибір змісту, форм і видів самоосвітньої діяльності і орієнтована більше на сам процес, ніж на прагматичний результат. Завдяки культуроцентриській спрямованості самоосвітнього процесу особистість залучається до соціального знання, засвоюючи звичаї, традиції і норми певної соціальної спільноти, відповідні способи мислення, властиві даній культурі, взірці поведінки, форми раціональності та чуттєвості. Культуроцентриська самоосвіта здійснюється протягом усього життя людини. Це відбувається тому, що умови життя людини, а значить і вона сама, постійно змінюються, вимагають входження у нові соціальні ролі та змін соціального статусу, інколи докорінних. Результативним процес самоосвіти у даному випадку можна вважати тоді, коли особистість досягла динамічного розвитку своїх індивідуальних якостей у динамічному ж співвідношенні індивідуального знання з соціальним. По-третє, релігійна модель самоосвіти, яка є регуляцією індивідуального знання стосовно зв'язку людини з навколишньою природою та надприродними силами. Метою даної моделі самоосвіти є суб'єктивно здобути, індивідуалізоване знання особистості, спрямоване на пояснення дії у суспільстві двох основних процесів – творення та руйнації систем. Не обов'язково метою цієї самоосвітньої діяльності є вступ особистості у будь-яку релігійну групу чи організацію, адже звернення особистості до сфери релігійного знання може бути викликане рядом об'єктивних причин: економічних, соціальних, організаційних, етичних, психічних та ін.[3, 371] Результативним процес самоосвіти у даному випадку можна вважати тоді, коли особистість знайшла для себе відповіді на питання, які її хвилювали, а саме: стосовно природи добра і зла, сутності понять "істина", "свобода", "віра" та ін. Самоосвітній процес особистості за цією моделлю не є циклічним, адже людина здебільшого вирішує для себе "вічні" питання раз і назавжди, але цей процес є завжди довготривалим і може здійснюватися протягом усього життя людини. Вище вже зазначалося, що у технологізації процесу побудови самоосвітнього процесу особистості можна виокремити два рівні – загальний та специфічний. Ми розглянули узагальнені групи синергетичних технологій самоосвіти специфічного рівня. Якщо поєднати усе вищезазначене, то можна зробити схему загальної синергетичної технології побудови особистістю свого самоосвітнього процесу.

На нашу думку, для позитивного, повноцінного розвитку молодих фахівців у період їх самостійної трудової діяльності необхідно стимулювати застосування ними усіх трьох вищезазначених моделей самоосвіти. Провідну ж роль у цьому списку, безперечно, відіграє професійна самоосвіта, тому що саме завдяки розвитку промисловості та індустріального виробництва у ХХ-му столітті самоосвіта сформувалась як самостійний вид діяльності індивіда.

Література

1. Словарь русского языка. В 4 т. Т.4. – М.: Просвещение, 1988. – С.364.
2. Нечаев В.Я. Социология образования. – М.: Просвещение, 1992. – С.123.
3. Социология: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. /За ред. В.Г.Городяненка. – К.: Академія, 2002. – 560 с.
4. Шуклина Е.А. Технологии самообразования: социологический аспект //Общественные науки и современность. – 1995. - № 5. – С.140 – 151.

Провоженко М.А.

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ГРУПИ ІНВАЛІДІВ

В умовах гуманізації суспільства здоров'я нації є показником, який не можна ставити в один ряд ні з економічними, ні з політичними аспектами діяльності держави. Крім того, здоров'я громадян – це не лише одна з цілей функціонування держави, а й потужний чинник який може прямо або опосередковано впливати на різні сторони суспільного життя.

В науковій літературі та ЗМІ часто вказується на зниження загального рівня здоров'я населення та зростання кількості інвалідів, але не проводиться детального аналізу чинників, що спричиняють цей процес. Враховуючи той факт, що для запобігання будь-яких негативних явищ, необхідно детально проаналізувати причини, що їх викликають, ми спробували скласти класифікацію чинників, які впливають на зростання інвалідності як соціального явища.

На нашу думку, всі чинники впливу на зростання інвалідності можна розділити на три класи – екологічні, природні та соціальні. Відомо, що інвалідність буває вроджена та набута; чинники того чи іншого класу можуть викликати обидва види інвалідності, тому при більш детальному аналізі, в процесі подальшої диференціації та конкретизації механізмів їхньої дії, ми будемо вказувати на те, які види інвалідності вони спричиняють.

Перший клас чинників, які ведуть до зростання інвалідності – екологічні чинники. До екологічних слід віднести такі чинники, які сформувалися безпосередньо в результаті взаємодії людини з оточуючим природним середовищем, тобто, є наслідком господарської діяльності людства. Екологічні чинники, як самостійна і дуже потужна причина, що впливає на здоров'я людей та призводить до кількісного збільшення інвалідів, як соціальної групи, сформувалися лише в ХХ сторіччі. Звичайно, що людина значно раніше почала завдавати вплив на оточуюче середовище, але цей вплив носив локальний характер і не мав наслідків, що могли б спричинити зворотню реакцію середовища, яка б відбивалася на здоров'ї людей. Лише в ХХ сторіччі вплив людини на оточуюче середовище, в результаті розвитку виробництва, прийняв глобальний характер. В наш час наслідки господарської діяльності людини на її ж здоров'я набули такого розмаху, що їх важко навіть спрогнозувати, адже в результаті викидів в атмосферу пило – газових відходів, забруднення водоймищ, ґрунту, тощо, відбулися значні їх трансформації в порівнянні з первісним станом. Важливо відзначити, що одним з найголовніших економічних чинників, що впливають на зростання інвалідності, є використання радіоактивних елементів, які застосовуються в промисловості, медицині, ядерній енергетиці. Особливо актуальним цей чинник є для України, Білорусії та частини Росії, які постраждали в результаті аварії на Чорнобильській атомній електростанції, адже лише в Дніпропетровській області проживає близько 30 тис. чоловік, що

постраждали в наслідок Чорнобильської катастрофи, 1519 з яких стали інвалідами. В проведеному нами експертному опитуванні 18,4 % опитаних серед проблем, що постають перед сучасною молоддю, назвали проблему екологічної небезпеки, яка завдає значного впливу на здоров'я людей.

Екологічні чинники, що спричиняють зростання кількості інвалідів призводять до зростаючої інвалідності. Так, на сьогодні в Україні за статистичними даними налічується 135,4 тисяч дітей – інвалідів з вродженими вадами розвитку, або 120 осіб на кожні 10 тисяч дітей. На жаль, неможливо вирахувати відсоток дітей, які мають вади в результаті безпосередньої дії екологічних чинників, але більшість дослідників вказують на те, що саме несприятливі екологічні умови призвели до зростання кількості дітей, народжених з вадами.

Велике занепокоєння викликає той факт, що найбільші промислові центри одночасно є й регіонами з найбільшою щільністю населення. Така ситуація підводить до висновку про те, що в майбутньому в Україні буде зберігатися тенденція до зростання кількості людей з вродженими вадами розвитку.

Основним засобом нейтралізації дії екологічних чинників є реконструкція очистних споруд, на більшості підприємств України, створення та застосування більш екологічно чистих способів виробництва і т. ін.

Другим класом чинників, що впливають на збільшення кількості інвалідів, є соціальні чинники. Соціальними, на нашу думку, потрібно вважати ті чинники, що сформувалися під час взаємодії суб'єктів соціальної реальності, або в результаті девіантних форм поведінки індивідів чи групи людей. До соціальних можна віднести велику групу чинників, що виникли як наслідок безпосередньої безпосередньої діяльності людей. На відміну від екологічних, соціальні чинники в різних формах впливали на чисельність інвалідів протягом майже всієї історії людства. Соціальні чинники можуть викликати як вроджену, так і набуту інвалідність.

В залежності від способу дії соціальні чинники, що впливають на чисельність інвалідів, були розділені на чотири типи: соціально – девіантні, соціально – професійні, соціально – побутові, військові.

1. Соціально – девіантні чинники. До цього типу чинників, на нашу думку, відносяться такі, явища як пияцтво, наркоманія, злочинність. В несприятливих умовах опиняються, в першу чергу, діти, чий батьки зловживають алкоголем або є наркоманами. Так за даними досліджень, зловживання батьків алкоголем в 2,5 рази збільшує ризик народження в них неповноцінної дитини, а до 80% дітей, що народилися від батьків – наркоманів мають більші або менші відхилення від норм в своєму фізичному та психичному розвитку.

На розповсюдження наркоманії, як на той факт, що викликає занепокоєння в майбутньому, вказали